

اسطوره آب و باران در ادیان ایران باستان و هند

زینب بنی اسد

دانشجوی دکتری ادیان و عرفان، دانشگاه علوم تحقیقات آزاد تهران، تهران، ایران

چکیده

چهار عنصر طبیعی آب، آتش، هوا و خاک در بیشتر آیین‌های کهن باستانی خصوصاً ایران و هند از جایگاه بسیار مقدسی برخوردارند. قائل شدن تقدس و حرمت برای هر پدیده طبیعی حکایت از حضوری اساسی و بنیادین در ذهن و باورهای انسان دارد. چنانکه آب به عنوان بن‌مایه آفرینش و مظهر پاکی و پاک‌کنندگی است و همچنین به عنوان محافظ چیزهای خوب در مقابل نیروهای اهریمنی دانسته می‌شود. آب از کهن الگوها و نمادهای اساطیری مهم تاریخ باستان بشر است. چنانکه حماسه گیل‌گمش، طوفان نوح، جستجوی اسکندر برای آب حیات و... حول محور آب است؛ و در کتاب مقدس زرتشتیان اوستا در دو بخش مهم به نام آبان یشت و تیریشث درباره آب سخن رفته و همچنین در هند اساس آفرینش جهان و خدایان از آب و در آب فرض شده است. وجود ایزد بانوان قدرتمندی چون آناهیتا در ایران و سرسوتی در هند دلیل دیگری بر این تقدس و اهمیت است. در ایران با توجه به پدیده خشکسالی که از گذشته دور گریبانگیر این سرزمین است تقدس و اهمیت آب امری دور از ذهن نیست که با ورود اسلام و منسوخ شدن آیین‌های کهن، این تقدس در غالب وقایع عاشورا و یا آب‌ها را مهریه حضرت زهرا (ص) دانستن ادامه پیدا کرد. شایان ذکر است که در هند با وجود بارش فراوان و رودهای پر آب بزرگترین اجتماع مذهبی جهان برای تقدس رود کنگ برگزار می‌شود.

واژه‌های کلیدی: آب، باران، رود، آناهیتا، سرسوتی، اپام نپات، ایندره، اپوش، ماهی، گاو.

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۴، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۱۷۲-۱۵۳